

Kronične nezarazne bolesti

Registar izvršenih samoubojstava Hrvatske

Maja Silobričić Radić, Melita Jelavić
Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Registar izvršenih samoubojstava Hrvatske državni je registar koji je osnovan 1986. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. Registar predstavlja specijalni zdravstveno-statistički instrument i ima značajke populacijskog registra. U njemu se registriraju podatci o svim osobama s prebivalištem u Hrvatskoj koje su izvršile samoubojstvo. Izvršena samoubojstva prikazuju se prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema SZO, šiframa vanjskih uzroka namjernog samoozljeđivanja uz koje se vežu šifre osnovnog uzroka smrti. Zaključno s 1994. godinom namjerno samoozljeđivanje šifrirano je prema IX reviziji (šifre E 950- E 959), a od 1995. godine prema X reviziji (šifre X60-X84). Izvor podataka je Potvrda o smrti/ Izvješće o uzroku smrti i Statistički izvještaj o smrti (obrazac DEM-2). Način prikupljanja podataka iz obrazaca određen je Godišnjim provedbenim planom statističkih aktivnosti RH (Statistika o psihozama s Registrom za psihoze i Registrom izvršenih samoubojstava). Podatci Registra izvršenih samoubojstava kontinuirano se povezuju s Registrom za psihoze. Podatci se prikazuju skupno te se rutinski analiziraju prema dobi, spolu, županiji boravka, načinu izvršenja, a moguće su i specifične analize prema županiji rođenja, danu i mjesecu izvršenja samoubojstva, eventualnoj psihijatrijskoj ili somatskoj dijagnozi.

Izvršena samoubojstva u Hrvatskoj

Metodološka pojašnjenja: Podatci za 1985. dopunjeni su s podacima Državnog zavoda za statistiku. Stope su standardizirane na staro europsko stanovništvo te su prikazane na 100.000 standardnog stanovništva.

Izvršena samoubojstva godinama su bila vodeći uzrok smrtnosti od ozljeda u Hrvatskoj s udjelom oko 30%. Posljednjih nekoliko godina došlo je do promjena na ljestvici ukupne smrtnosti od ozljeda; padovi su vodeći uzrok, dok se izvršena samoubojstva nalaze na 2. mjestu s udjelom od 26,2% 2010. godine.

Tijekom godina bilježe se oscilacije u broju i stopi izvršenih samoubojstava do 1999. godine, dok je nadalje prisutan trend pada samoubojstava. Godine 1985. počinjeno je 1.050 samoubojstava (stopa 21,5/100.000). Podjednak, a ujedno i najveći broj samoubojstava registriran je 1987. (1.153, stopa 24,1) i 1992. godine (1.156, stopa 24,2). Najmanji broj izvršenih samoubojstava zabilježen je 1995. godine (930, stopa 19,4) te u razdoblju od 2000.-2010. godine (926 slučajeva, stopa 20,9 2000. godine; 777 slučajeva, stopa 17,5 2010. godine). Broj izvršenih samoubojstava veći je kod muškaraca nego kod žena te se u promatranom razdoblju kretao u omjeru 2,2-3,6 : 1. (Slika 1.)

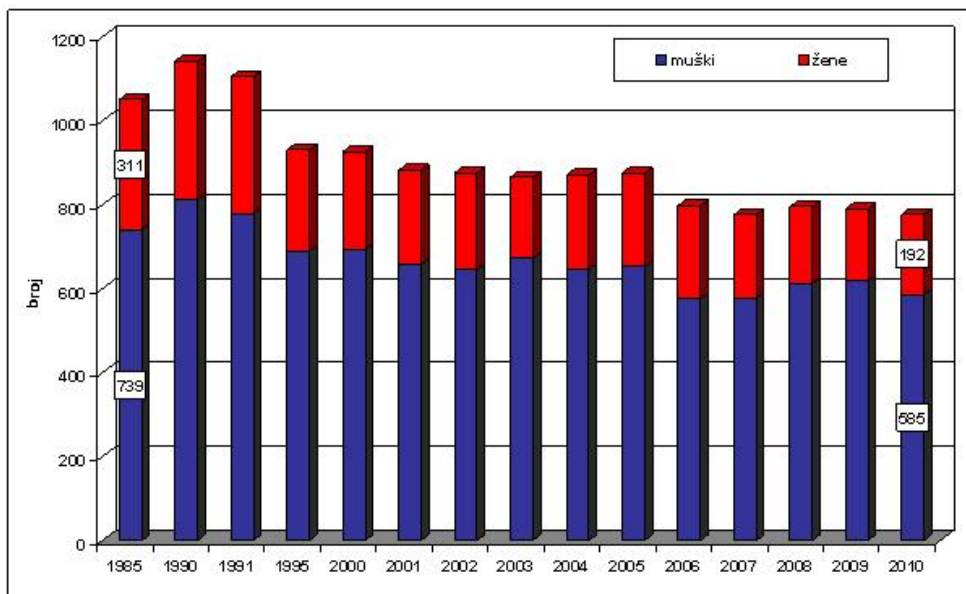
Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobi kao i za dob 0-64 godina pokazuju oscilacije do 1997. godine, a od 1998. godine vidljiv je kontinuirani pad stope (2009. godine stopa 14,96/100.000 za svu dob; stopa 12,45/100.000 za dob 0-64). (Slika 2.)

Stope izvršenih samoubojstava kod oba spola značajno rastu s dobi te se u dobi 65 i više godina bilježe najviše stope. U Hrvatskoj je, kao i u mnogim zemljama u pojedinim godinama bio zabilježen porast broja i stope izvršenih samoubojstava u dobi 15-19 godina. Godine 1985. stopa je iznosila 5,8, najviša stopa registrirana je 1999. god. (12,9), a od 2000. godine nadalje bilježi se pad stope u toj dobi (2010. godine stopa 6,0/100.000). (Slika 3.)

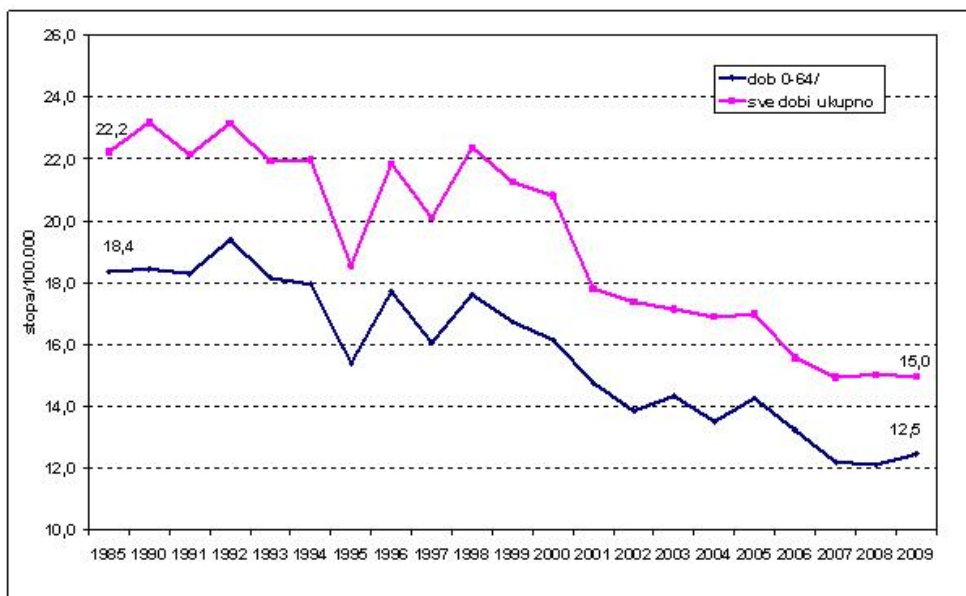
Najčešći način izvršenja samoubojstava u oba spola je vješanje. U ratnim i poratnim godinama značajno je porastao broj samoubojstava vatrenim oružjem posebice u muškaraca. Godine 1985. udio samoubojstava izvršenih vatrenim oružjem u ukupnom broju samoubojstava iznosio je 7,2 %, dok je 1992. i 1995. godine iznosio oko 26%. Posljednjih godina postoji trend pada ovog načina izvršenja samoubojstava (udio 14,9% 2010. godine). (Slika 4.)

Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava po županijama pokazuju značajne razlike; 2010. godine kretale su se u rasponu od 8,9 do 33,3/100.000. Županije priobalnog dijela bilježe značajno niže stope izvršenih samoubojstava od pojedinih županija kontinentalnog dijela Hrvatske.

Hrvatska bilježi niže dobnostandardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava od susjednih Slovenije i Mađarske, a više od Austrije. U usporedbi sa zemljama EU, Hrvatska bilježi više stope smrtnosti od prosjeka zemalja starih članica, a podjednake stope za svu dob, te niže stope smrtnosti od samoubojstava za dob 0-64 godine od prosjeka zemalja novih članica. (Slika 5.)

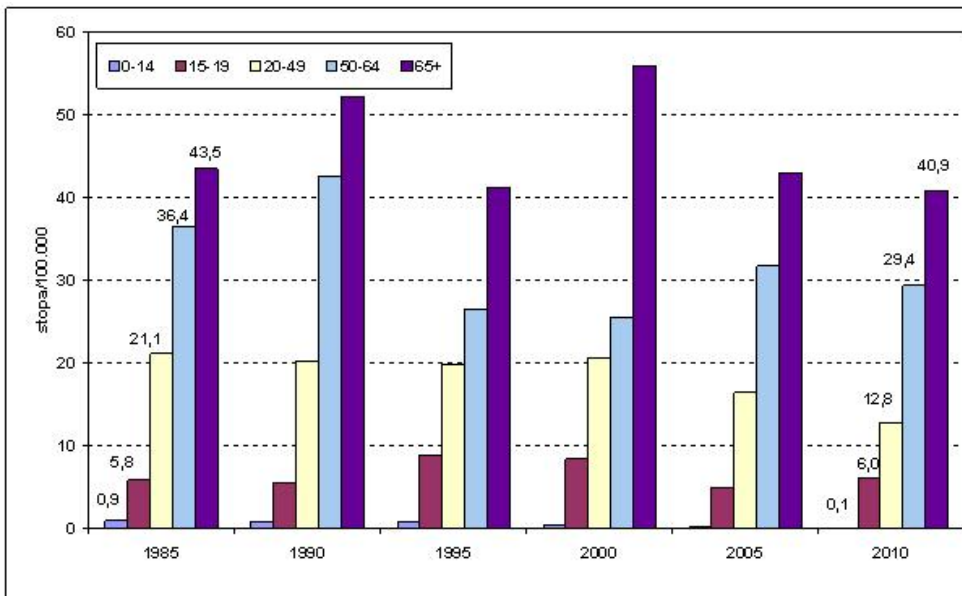

Slika 1.
Broj samoubojstava prema spolu u Hrvatskoj po pojedinim godinama u razdoblju 1985.-2010. godine

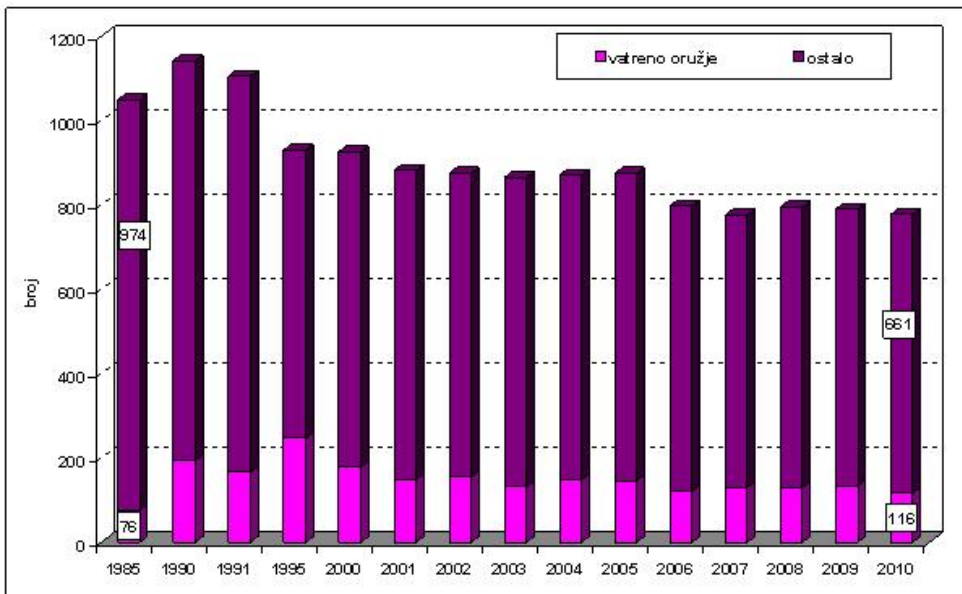

Slika 2.
Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava u Hrvatskoj za sve dobi i za dob 0-64, 1985. godine te u razdoblju 1990.-2009. godine

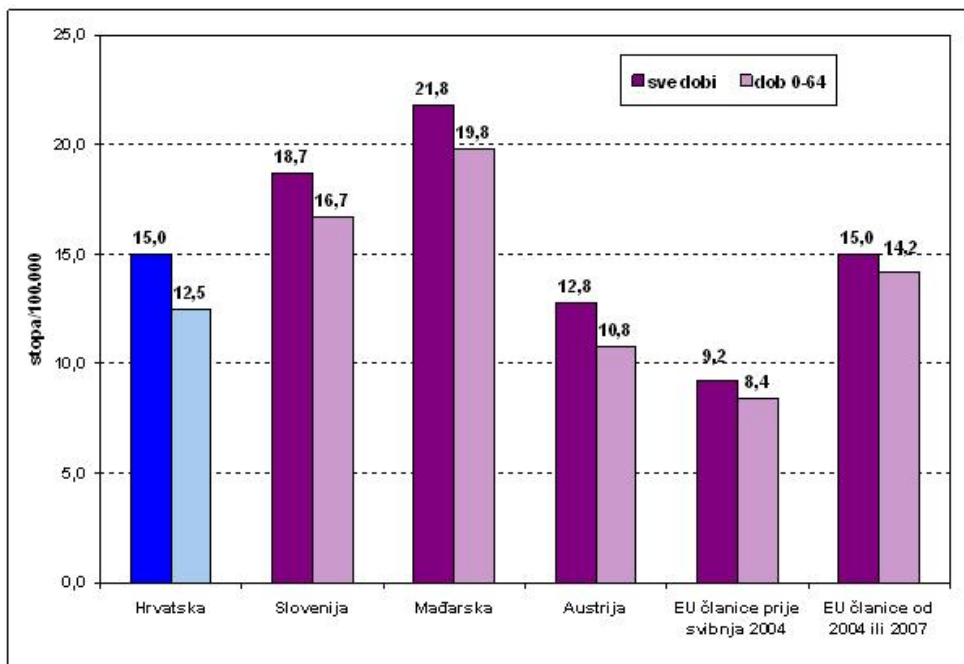
Izvor: WHO/Europe, HFA Database Obrada: HZJZ

Slika 3. Dobno-specifične stope samoubojstava 1985., 1990., 1995., 2000., 2005. i 2010. godine u Hrvatskoj

Slika 4. Odnos samoubojstava počinjenih vatrenim oružjem i eksplozivom i ostalih načina samoubojstava u Hrvatskoj po pojedinim godinama u razdoblju 1985.-2010. godine

Slika 5.
Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobi po pojedinim zemljama Europe 2009. godine

Izvor: WHO/Europe, HFA Database Obrada: HZJZ

LITERATURA

1. Silobrčić Radić M, Hrabak-Žerjavić V, Tomić B. Registar izvršenih samoubojstava Hrvatske. U: Hrabak-Žerjavić V; Silobrčić Radić M, ur. Mentalne bolesti i poremećaji u Republici Hrvatskoj. Hrvatski zavod za javno zdravstvo; Zagreb 2004: 43-49.
2. Silobrčić Radić M, Hrabak-Žerjavić V. Croatian Mental Disorders Registries. Luton & Cambridge International Conference on Mental Health 2005. Conference Edition 2005; 2/3s/:20-21
3. Silobrčić Radić M. Izvršena samoubojstva u Hrvatskoj. U: Ljubičić M, Strnad M et al. ur. Zdravstveno stanje hrvatskog pučanstva i rad zdravstvenih službi u Hrvatskoj Hrvatski zavod za javno zdravstvo; Zagreb 2005, str. 48-50.
4. Silobrčić Radić M. Duševni poremećaji/ Samoubojstva U: Milinović D, Baklajić Ž, ur. Hrvatski zdravstveni pokazatelji. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH. Hrvatski zavod za javno zdravstvo; Zagreb 2008: 56-59.
5. Silobrčić Radić M, Hrabak-Žerjavić V, Jelavić M. Registar izvršenih samoubojstava Hrvatske. U: Baklajić Ž, Dečković-Vukres V, Kuzman M, ur. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2009. godinu. Hrvatski zavod za javno zdravstvo; Zagreb 2010: 274-275.
6. Vorko-Jović A, Silobrčić Radić M. Samoubojstva. U: Vorko-Jović A, Strnad M, Rudan I, ur. Epidemiologija kroničnih nezaraznih bolesti. Medicinska naklada; Zagreb 2010: 171-187.

Maja Silobrčić Radić, dr. med., spec. epidemiologije
Voditeljica Odjela za mentalno zdravlje
Služba za epidemiologiju kroničnih masovnih bolesti
Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Rockefellerova 7, Zagreb

Tel: +385 1 4863306

Fax: +385 1 4863271

e-mail: maja.silobrcic-radic@hzjz.hr